

Наша зятлячка -
Беларуская паэтка
Валянціна Хатчук

Беларуская паэтка
Валянціна Хамчук
нарадзілася ў 1946 годзе ў
вёсцы Навасёлкі
Свіслацкага раёна.

Пасля заканчэння
Ваўкавыскай сярэдняй
школы № 1 працавала
настаўнікам нямецкай
мовы.

У 1969 годзе, пасля
заканчэння Магілёўскага
бібліятэчнага тэхнікума,
працавала ў Свіслацкай
раённай бібліятэцы і
пісала цудоўныя вершы аб
малой радзіме, аб каханні
і прыгажосці роднай
прыроды. У гэтым годзе

Валянціне Хамчук даверылі прадстаўляць Беларусь
на трэцім Усесаюзным фестывалі маладой паэзіі
брацкіх рэспублік. Маладую паэзію Беларусі на гэтым
фестывалі яна прадстаўляла разам з мінчанінам
Рыгорам Семашкевічам. Валянціна з гонарам чытала
свае вершы ў далёкім Казахстане.

У 1974 годзе закончыла філалагічны факультэт
Беларускага дзяржаўнага універсітэта. Працавала ў
рэдакцыі часопіса “Маладосць”, старшым
бібліятэкарам дзіцячага аддзела Дзяржынскай
цэнтральнай раённай бібліятэкі, была адказным
сакратаром Дзяржынскай раённай арганізацыі
таварыства “Веды”.

Любімым заняткам Валянціны заўсёды было
напісанне вершаваных радкоў. Яны выходзілі з-пад
пяра паэткі ў хвіліны радасці і смутку. Зборнік лірыкі
Валянціны Хамчук выйшаў у 1983 годзе пад назвай
“Ветразь надзеі”. Паэзія адкрытая, усхваляваная. У
вершах паэткі раскрываюцца тонкія пачуцці
чалавечай душы, жаночы лёс і мацярынская любоў.
Многія свае вершы Валянціна Хамчук прысвяціла
роднаму краю, дзе адлюстравала хараство і
прыгажосць вобразаў роднай прыроды.

Вершы
з паэтычнага зборніка
“Ветразь надзеі”

Ветразь надзеі

Цёплым прыцемкам
ноч сышла.
Над застылаю
мора гладзю
плыў у неруш
разлёт крыла –
белы ветразь
на даляглядзе.
Ледзьве-ледзьве
усход ясней,
і ў трымценні
смугі світальнай,
як у ранішнім зыбкім сне, –
вобраз поклічна-развітальны.
Пад прычаламі –
камяні
у бязмежжа ступіўшых вуліц.
Памяні іх, прыбой,
памяні,
што ў абдымкі твае
памкнулі.
Калі горад у сне
заціх
светлым ранкам нядзельным,
у невядомасць
паклікаў іх
белы ветразь надзеі.
Ім здалося –
усё сплыве:
і няўдачы, і гора.
Не спыніцца, калі заве
покліч вечнасці –
голас мора

у той край без трывог і хмар,
тую бухту
дабра і веры.
Белы ветразь нязбытных мар,
дзе твой бераг?

Спадчына

Ты помніш песню, сын, што я спявала,
Як у разведцы на зыходзе дня
Няўзнак пад ногі вараному ўпала
Чыёсці маладое хлапчання.

Прысыпаў, прытушыў агонь на зорцы
Зачэрпнуты будзёнаўкаю пыл,
Скацілася гарачай кропляй сонца
За чорны небасхіл...

Нашчадак камунараў, ты не казку
Запомніў ад пачатку да канца,
А песню пра салдата грамадзянскай –
Вялікай рэвалюцыі байца.

Кім ты ні станеш: мулярам, паэтам,
Ці зробіш, ці не зробіш адкрыццё, –
Я не баюся, што бяследна кане ў лету
Маё жыццё.

Той куток здаецца раем,
У якім узрос,
Дзе вішнёвы золак грае
На цымбалах рос.

На лугах пасуцца коні
І гудуць чмялі.
А прыляж – адчуеш скронню
Волкі ўздых зямлі.

Цэлы свет абрыне ў небыль
З мітуснёй і злом, –
Толькі ты, зямля і неба,
І паўдзённы звон.

Тая музыка забыта,
Памяць – як кіно.
На кавалачкі разбіта
Неба праз акно.

Гэты слаўны, той багаты,
Гэны – нібы цень...
Дагніваюць недзе хаты,
Як грыбы ў сухмень.

Хто за лічбы, хто за слова
Ўзяўся, як за плуг.
І працуе нож сталовы,
Нож сталовы – зух.

Да зямлі схілі аблічча,
І паназірай,
І прыслухайся, як кліча
Каласісты рай.

Адчыні яго вароты,
Асталёўвай – жыць...
Ды тупая незваротнасць
Браму старажыць.

Дачнікам цябе прымае
Край, дзе ты узрос,
Дзе вішнёвы золак грае
На цымбалах рос.

Хата

Бацькоўскае хаты драўляны парог,
Вось камень пляскаты пад лаўкай прылёг.

За хатаю дзічка раняе плады,
Суседскага саду трухлеюць платы.

Над лугам паветра мядовы настой,
І кола буслянкі на вольсе старой.

Было так – як помню і колькі жыву.
Я родным кутком тое месца заву.

У сенцах з-пад столі звісае кассё,
Ды ў хаце па-дзіўнаму зменена ўсё.
Спадае хусцінка не з маміных плеч,
Рукой незнаёмаю паліцца печ.

Чужыя партрэты глядзяць са сцяны,
На ложках чужыя ляжаць дываны.

Па іншаму робяць, іначай жывуць,
На стол непрывычна, не так падаюць.

Не ездзіць туды б... Але чую здалёк,
Як з роднага коміна пахне дымок.

І бачу за вёрстамі, праз далячынь,
Як свецяцца вокны ў асенняй начы.

Парою нягод, калі сіл не стае,
Тых вокнаў святло заблудзіць не дае.

У горы і ў нудзе
Ў табе знайду спакой
І да тваіх грудзей
Схілюся галавой.
ты мой жаданы рай,
Табе малітвы шлю.
Цябе, бацькоўскі край,
Зямля мая, люблю.

Бывай, мой дружа! Я павінна
ехаць,
Заве прасцяг няпройдзенных
дарог,
Дзе для вачэй адзіная ўцеха –
Бабыльна горкі самасей –
быльнег.
Ды не сумуй, у родны дом
вярнуся.
Куды б мяне шляхі ні завялі
Я не змагу пражыць без
Беларусі,
Як парастак не можа без зямлі.

Нібы лінія старта,
На развілцы дарог
Паміж сёння і заўтра
Ёсць суровы парог.
Нас нясе да развілкі
Бура крыўд і надзей.
Тут падводзіць разлікі
З прошлым совесць людзей.
Ад разважных рахункаў
Да намечаных вех
У адным з тых кірункаў
Ты свой возьмеш разбег.
Пошук лёгкага хлеба
Абясслаўлены шлях
Прымеш слепа за неба
Свій прапылены дах.
Тупасць выставіць рогі:
Задаўлю – не крані.
Эх, парогі, парогі!
Рознай вы вышыні...

Зямля мая!
Ў любові й барацьбе
Людскую парадзіла ты супольнасць.
Я прыцягнення крэўнага к табе
З гадамі адчуваю неадольнасць.
Народ нязломны узмужнеў і ўзрос
На крыжаваных шляхах ў пакутлівым блуканні.
Уплецены. як нерв, і мой маленькі лёс
Ў гісторыі тваёй жывыя ткані.
Я – парастак, надзей тваіх працяг.
За ласку мацярынскую і веру
І клопатнасць нястомную жыцця
Люблю цябе з адданасцю бязмернай.
Люблю цябе ад воблакаў да нетраў,
Задумны шум лясоў і вольны подых ветру,
Растокі весняй звон і сум асенняй пожні...
Табе – мой першы ўскрык
І ўздых апошні!

Я палюблю цябе, жыщцё,
Так, як ніколі не любіла.
На смелы ўзлёт дары мне крылы,
Каб ранак хмурны, дзень панылы
Пачаўся светлым адкрыццём.

Няхай паспешны спыніць крок
Палоска захаду над лесам
Ці белапенны кіпень бэзу
Завабіць прытупелы зрок.

Дарогай непагадзь ззаліць
Або адолее знямога, –
Няхай святло жылля людскога
Надзею ў сэрцы пасяліць.

І пацяплее на дварэ,
І круг ад ліхтара ясны
Апошнім колам адзіноты
Пад ногі ляжа ля дзвярэй.

Калі ж ты, лёс, даўно гатоў
Гады раскласці на палічкі, –
Хоць кроплю дай з жывой крынічкі,
Каб стаў мой век імгненнем знічкі –
Нябачных светлавых гадоў.

Водбліск

За горад выйдзі па вясне,
Забудзь пра клопаты і спрэчкі,
І здасца, нібы паяснеў
Шнурок блакітны ціхай рэчкі.
Адчуеш подых баравы,
Замрэш ад просценькага цуду:
Дзяцінства з лугавой травы
Глядзіць вачыма незабудак.
Чмяліным мёдам пахне дзень,
Ад сонца майскага нагрэтым.
Чаромха свой узорны цень
Прывялым абсыпае цветам.
А вечарамі – безліч зор,
Іх таямнічае свячэнне...

Пужліва рэдзенькія цені
Снуюцца ў глыбіні разор.
Ужо між вольхамі туман
Палотнаў разаслаў сувоі.
І так глыбока над табою
Раскрыўся зорны акіян –
Начное чорнае прадонне,
Што дзённы скінула блакіт.
Куды ляціш, душа? Ў нябыт?
Няма адказу і па сёння.

Аціхнуць з часам гнеў і боль,
Як медзякі, прытруцца словы,
І прысмак горычы, як соль,
Прыправіць пацалункаў слодыч.
А ў памяці, чым найдалей –
Выразней першасці праявы:
І снег быў некалі бялей,
І весялейшымі забавы.
Глыбей здаваўся першы след,
На бальшаку, дарогі саннай
І неабдымным – белы свет,
Тваёй лыжнёй падперазаны.

Бабіна лета

Супыніўся, заціхнуў над плёсам
Замаркочаных вербаў паўкруг,
Ніткі срэбныя ўплецены ў косы.
Яшчэ трызніць апошнім укусам
Познім шчасцем прытомлены луг.

І нібыта ў запас, прагавіта
Зелянее азімы пасеў.
Гай сумуе аб леце пражытым.
Тонкай строчкаю неба прашыта
Сіратлівай чародкай гусей.

Ліст галінцы ляпеча прызнанне,
Што нядоўгая ростань – як сон,
Што за ёй непазбежна вяртанне:
Папльве сакавіцкім світаннем
Над зямлёю малінавы звон.

**Я адна ўжо не мару аб цудзе,
Пэўна ведаю, што з гэтых пор
Для мяне пачынаецца будзень
І світальнага ліўня не будзе
У траву ападаючых зор.**

**Толькі сэрца змірыцца не хоча.
Спадзяванні так доўга нідзе
Не жывуць, як у сэрцы жаночым.
Звоніць восень у срэбны званочак
Патаемных на шчасце надзей.**